

Ратушний Б.С., здобувач вищої освіти
ННІ № 1 факультету № 2 НАВС;
Науковий керівник: Мироненко В. П.,
викладач НАВС, кандидат юридичних
наук, доцент

ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ ЗАВДАНОЇ МАЛОЛІТНЬОЮ ОСОБОЮ

Відшкодування шкоди, завданої малолітньою особою є досить особливим видом відшкодування шкоди тому, що особа яка завдала шкоду не відшкодовує її.

Відповідальність за завдану шкоду можуть нести тільки особи, які здатні розуміти значення своїх дій та оцінювати їх можливі наслідки. Така властивість особи в науці цивільного права має назву “деліктоздатність” та з’являється у особи з 14 років (ч.2 ст. 31 ЦК України). Завдану малолітньою особою шкоду можуть відшкодувати її батьки (усиновлювачі) або опікуни чи інша фізична особа, яка на правових підставах здійснює виховання малолітньої особи, навчальні заклади, заклади охорони здоров’я, особа яка здійснює нагляд за малолітньою особою на підставі договору [1].

Правила ст. 1178 ЦК України про відповідальність за шкоду, завдану особою до 14 років (малолітнім), ґрунтуються на ст.31 ЦК України, яка визначає їх дієздатність. Зміст цих правил становить психічна нездатність дітей цього віку, у зв’язку з чим (за незначним винятком) правочин за них укладають їхні батьки або особи, які їх замінюють.

Малолітні особи визнаються недієздатними, а відповідно, не можуть бути суб’єктами цивільної відповідальності. У ст. 1178 ЦК України мова йде про завдання малолітніми шкоди майну зокрема упущену вигоду, здоров’ю, моральної шкоди. Вона може бути завдана як одним, так і групою малолітніх осіб. Майнова шкода може бути завдана і юридичній особі [2].

У справах про відшкодування шкоди, завданої малолітніми, важливого значення набуває питання визначення кола осіб, які притягуються до відповідальності. Законодавець їх чітко визначив - це батьки (усиновлювачі), опікуни інші фізичні особи, які здійснюють виховання малолітнього (наприклад, патронатний вихователь), при наявності загальних підстав, визначених законом.

Сімейним законодавство України (ст. 141 СК України) встановлено принцип повної рівності обох батьків у вихованні дітей. Жоден із них не користується будь якими перевагами. Тому при завдані дітьми шкоди до відповідальності притягуються обидва батьки. Так само встановлюється відповідальність батьків у разі розірвання ними шлюбу. Деяко інша ситуація складається в тих випадках коли шкода завдана дитиною, батьки якої не перебувають у зареєстрованому шлюбі. Якщо в передбаченому законі порядку стосовно дитини буде

встановлено батьківство (немає значення, визнано батьківство добровільним чи за рішенням суду), то, звичайно, нести відповідальність будуть обидва батьки. Якщо ж стосовно дитини батьківство не встановлено, відповідає тільки мати, оскільки в такому разі на неї накладено юридичний обов'язок виховувати дитину та здійснювати нагляд за нею. Особа (яка є фактичним батьком, але стосовно якої не встановлено батьківство), може бути притягнута до відповідальності за шкоду, завдану малолітнім, тільки у тому випадку, якщо вона призначена опікуном цієї дитини [3].

Також в Цивільному кодексі України передбачено, що обов'язок осіб, які мають відшкодувати шкоду, завдану малолітньою особою, не припиняється у разі досягнення нею повноліття. Після досягнення повноліття особа може бути зобов'язана судом частково або в повному обсязі відшкодувати шкоду, завдану нею у віці до чотирнадцяти років життя або здоров'ю потерпілого, якщо вона має достатні для цього кошти, а особи, які відповідно до цивільного законодавства України повинні відшкодувати таку шкоду, є неплатоспроможним або померлим [3].

Розглядаючи питання про підстави відповідальності батьків (інших осіб зазначених у ст. 1178 ЦК України) за шкоду, завдану малолітніми, потрібно наголосити що правопорушення потрібно розглядати у двох аспектах. По-перше правопорушення скоїли малолітні діти, по-друге батьки допустили скоєння правопорушення своїми дітьми. Тому протиправність поведінки обох батьків або когось із них полягає в неналежному виконанні покладених на них обов'язків з виховання дітей відповідно до Сімейного законодавства України. Отже протиправність поведінки батьків буде виступати у формі бездіяльності.

Отже, батьки безпосередньо шкоди потерпілому не завдають, і безпосередньо в зобов'язальні відносини з ним з приводу завданої шкоди не вступають. Їх обов'язок відшкодувати шкоду виникає не тому, що вони її заподіяли, а тому, що вони не виконали свого обов'язку щодо виховання дітей та нагляду за ними, що сприяло скоєнню малолітніми правопорушення. Тобто протиправність поведінки дітей

виражається у завданні шкоди, а протиправність поведінки батьків -у невиконанні обов'язку з виховання дітей та здійснення нагляду за ними.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України.[текст]/ За заг. ред. Бобрика В.І.- К.: ЦУЛ, 2016. - 784с.

2. Цивільний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та доповненнями станом на 5 березня 2015 р.:(ОФЦ. ТЕКСТ).- К.: ПАЛИВОДА А.В., К. : 2016. - 380 с.

3. Цивільне право України. Договірні та не договірні зобов'язання: [підручник]/ [С.С.Бичкова, І.А.Бірюков, В.І.Бобрик та ін.]; за заг: ред. С.С. Бичкової. - 3-тє вид., змін. та допов. - К.: Алерта, 2014.-496 с.